

CS. KISS ZSÓFIA – KOVÁCS-SZÉPVÖLGYI ENIKŐ*

A bizalom csapdája: az online grooming mint kapcsolati kockázat – fogalmi értelmezések, szabályozási keretek és prevenciós kihívások*Grooming: The Trap of Trust – Regulation, Prevention and Parental Awareness***ABSZTRAKT**

A digitális környezetben jelen lévő kapcsolati kockázatok között a gyermekeket érintő grooming egyre nagyobb arányban fordul elő. A fogalom nem egységesen meghatározott: a tudományos diskurzus szűkebb és tágabb értelmezéseket különböztet meg attól függően, hogy a grooming célja kizárólag szexuális visszaélés vagy más típusú manipuláció. A gyermekek védelmét szolgáló nemzetközi és európai uniós jogi keretrendszerek egyre határozottabban kezelik a jelenséget, amely időközben a nemzeti büntetőjogi szabályozásban is megjelent. A kriminalizáció mellett azonban kiemelt figyelmet érdemel a prevenció, amelyben meghatározó szerepet játszik a gyermeket nevelő felnőttek tájékozottsága. A tanulmány empirikus kutatási eredmények alapján azonosítja azokat a hiányterületeket, ahol a szülők és nevelők ismereteinek fejlesztése elengedhetetlen a megelőzés érdekében.

Kulcsszavak: (online) grooming, digitális környezet, a gyermekek jogainak védelme, megelőző intézkedések, szülői (jog)tudatosság

ABSTRACT

Among the contact risks present in the digital environment, the phenomenon of grooming affecting children is becoming increasingly prevalent. The concept is not uniformly defined: scientific discourse distinguishes between narrower and broader interpretations, depending on whether the purpose of grooming is solely sexual abuse or other types of manipulation. International law and European Union legal frameworks aimed at protecting children are increasingly addressing this issue, which has also appeared in national criminal law regulation. In addition to criminalization, prevention deserves particular attention, where the awareness of adults raising children plays a crucial role. Based on empirical research findings, the study identifies areas where the development of parents' and caregivers' knowledge is essential for prevention.

Keywords: online grooming, digital environment, protection of children's rights, preventive measures, parental (legal) awareness

A gyermekeket érintő kapcsolati kockázatok közül a digitális térben megvalósuló grooming súlyosan sérti a gyermekek szexuális kizsákmányolással és erőszakkal szembeni védelméhez való jogát.¹ A jelenség előfordulása világszerte növekvő tendenciát mutat, miközben sok eset rejtve marad,² és csak a legsúlyosabb, már ártalommmá váló következmények hívják fel rá a figyelmet. A grooming gyakran országhatárokon átnyúló, manipulatív folyamatként jelenik

* Dr. Cs. Kiss Zsófia jogász, Széchenyi István Egyetem Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Kar, digitális gyermekvédelmi szakjogász képzés; e-mail: cskiss.zsofi@gmail.com. Dr. Kovács-Szépvölgyi Enikő, egyetemi adjunktus, Széchenyi István Egyetem Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Kar, Modern Technológiai és Kiberbiztonsági Jogi Tanszék; e-mail: szepvolgyi.eniko@ga.sze.hu; ORCID: 0000-0002-6511-4880.

¹ LIVINGSTONE, Sonia–STOILOVA, Mariya: The 4Cs: Classifying Online Risk to Children. (CO:RE Short Report Series on Key Topics). *CO:RE – Children Online: Research and Evidence*, 2021. (doi: 10.21241/ssor.71817)

² Information and Communication Technologies and the Sale and Sexual Exploitation of Children. A/HRC/28/56.

meg, amely tragikus kimenetelhez is vezethet. Az elmúlt évek egyik legsúlyosabb esete, *The King vs. Alexander McCartney* ügy, rávilágít arra, hogy milyen jelentős szerepe van a grooming korai felismerésének. McCartney hamis profilok alkalmazásával több mint harminc ország gyermekei közül ezreket hálózott be, akiktől intim felvételeket csalt ki, majd zsarolással – az ún. *sextortion* technikával – további szexuális cselekményekre kényszerítette őket. Az ellene Észak-Írországban indított eljárásban mintegy 70 azonosított áldozat alapján közel 200 pontban emeltek vádat, az érintett áldozatok számát 3500 főre becsülik.³

Jelen tanulmány a grooming jelenségét leíró-elemző módszertannal vizsgálja, különös tekintettel a szakirodalmi és jogi kontextusra. A nemzetközi jogi és európai uniós szabályozási keretrendszer bemutatását követően a magyar jogi és társadalmi válaszokat elemezzük, kiemelve a prevenció és tudatosítás fontosságát. Ez utóbbi kapcsán a kvalitatív vizsgálatot egy kvantitatív, kérdőíves kutatás egészíti ki, amely 7–18 éves gyermekeket nevelő szülők körében készült Magyarországon. A kutatás célja annak feltárása volt, hogy a szülők mennyire ismerik a grooming fogalmát, észleltek-e vagy tudomásuk van-e ilyen esetről gyermekük kapcsán, tisztában vannak-e a bejelentési lehetőségekkel, valamint találkoztak-e prevenciók célú tájékoztató kampányokkal.

1. Grooming-jelenség – eltérő fogalmak árnyékában, az online behálózás definíciója

A „grooming” kifejezés jelentéstartalma az idők során jelentős változáson ment keresztül. Eredetileg az állatok – elsősorban lovak és háziállatok – fizikai ápolását, megjelenésük rendben tartását jelentette. Az Oxford English Dictionary szerint a 19. század elejétől a fogalom kiterjedt az emberek „felkészítésére” is, elsősorban társadalmi szerepekre való alkalmassá tétel értelmében. A 20. század folyamán, a bűnügyi pszichológia fejlődésével párhuzamosan, a „grooming” egyre inkább negatív másodlagos jelentést nyert, és a manipulációval összefüggésben vált használatossá. A kifejezés mai kontextusban elfogadott egyik értelmezése már kifejezetten arra a célzott, manipulatív viselkedésre utal, amely során egy felnőtt bizalmi kapcsolatot épít ki egy gyermekkel annak érdekében, hogy előkészítse a (szexuális) kizsákmányolását.⁴

A grooming fogalmának pontos meghatározása indokolttá teszi a hazai és nemzetközi megközelítések együttes vizsgálatát, mivel a szakirodalomban a kifejezés szűkebb és tágabb értelmezése egyaránt ismert, attól függően, hogy milyen célt kívánnak elérni vele. Az ECPAT által 2016-ban kiadott terminológiai útmutató az online groomingot olyan folyamatként definiálja, amelynek során egy gyermekkel az interneten vagy más digitális eszközökön keresztül olyan kapcsolatot alakítanak ki, amelynek célja a szexuális jellegű online vagy offline interakció elősegítése. A hagyományos, fokozatosan kibontakozó grooming formája, amely egy-egy áldozatra irányul, az elmúlt években jelentős átalakuláson ment keresztül. Kortárs tapasztalatok szerint az első kapcsolatfelvétel és a szexuális bűncselekmény között eltelt idő jelentősen lerövidült, és a trendek arra utalnak, hogy az elkövetők gyakrabban próbálnak gyorsan kontrollt szerezni az áldozatok felett, a korábban jellemző, fokozatos bizalmi kapcsolat kiépítése helyett.⁵

³ The King V Alexander McCartney. [2024] Nicc 30. Elérhető: <https://www.judiciaryni.uk/files/judiciaryni/2024-10/%5B2024%5DNICC30Final%20-%20Approved.pdf> (2025. 03. 03.).

⁴ Oxford Dictionary: Groom szócikk. https://www.oed.com/dictionary/groom_v?tab=meaning_and_use#2526307 (2025. 03. 03.).

⁵ ECPAT International: Terminology Guidelines for the Protection of Children from Sexual Exploitation and Sexual Abuse. 51–52. <https://ecpat.org/wp-content/uploads/2021/05/Terminology-guidelines-396922-EN-1.pdf> (2025. 03. 14.).

A grooming fogalmának értelmezése körében a szakértőknél és intézményeknél eltérő eltérők lehetnek a hangsúlyok, de a megközelítések közös jellemzője, hogy a grooming a gyermekek manipulációját, bizalmuk megszerzését jelenti, amit az elkövetők szexuális kizsákmányolás előkészítésére használnak. Csalár Dorina grooming-fogalma leginkább az online térben megvalósuló manipulációra összpontosít, amelynek során az elkövető álprofilokat használva próbálja elnyerni a gyermek bizalmát, hogy intim felvételeket szerezzen tőle, vagy személyes találkozóra csábítja őt. Ez a folyamat tudatosan felépített, manipulációval álcázott stratégia, amelynek középpontjában a gyermek bizalmának elnyerése áll, hogy őt szexuális célokra kihasználhassa a manipuláló személy.⁶ A pszichológiai aspektusokat Meggyesfalvi Boglárka is kiemeli, aki a grooming szándékos, manipulatív jellegét hangsúlyozza. Véleménye szerint a gyermekhez való közeledés célja egy érzelmi kapcsolat kialakítása, amely elősegíti a gátlások csökkentését és előkészíti a gyermeket a szexuális tevékenységre.⁷ Baracsi Katalin a groomingot „behálózásként” vagy „becserkészésként” írja le, rámutatva, hogy az online ismerkedések korában a gyermekek sokszor olyan emberek barátságát is elfogadják, akikkel még nem találkoztak.⁸ Mezei Kitti a grooming jelenségét a Lanzarote Egyezmény alapján definiálja, a gyermekek szexuális bántalmazásának előkészítéseként írva le azt a folyamatot, amelynek során az elkövetőt az motiválja, hogy szexuális kizsákmányolás keretében és saját vágyainak kielégítésére használja fel a gyermeket.⁹

A Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság (NMHH) szélesebb értelmezésében az online grooming egy olyan manipulációs folyamatot takar, amely során egy ismeretlen felnőtt, aki magát fiatalabbnak tünteti fel, bizalmat épít ki a gyermekkel, hogy személyes adatokat szerezzen tőle. Az elkövető ezután hatalmi helyzetbe kerül, amelyet visszaélésre használhat: követelhet pénzt, intim felvételeket, zsarolhatja az áldozatot, vagy szexuális kapcsolatot kezdeményezhet. Az NMHH figyelmeztet arra is, hogy a legsebezhetőbb áldozatok közé azok a fiatalok tartoznak, akik érzelmi elhanyagolásban szenvednek és kevésbé tudatosak a digitális veszélyekkel kapcsolatban.¹⁰

Kenneth Lanning a groomingot a szexuális bűncselekmények előkészítéseként definiálja, amelyet az elkövető speciális, erőszakmentes technikák alkalmazásával valósít meg, annak érdekében, hogy közel férkőzzön a gyermekáldozatokhoz, és irányítása alá vonja őket. Lanning kutatása szerint a grooming széleskörű és gyakran eltérő jelentést hordoz, azonban a célja minden esetben ugyanaz: a gyermek bizalmának elnyerése és a szexuális kizsákmányolás előkészítése. A folyamat több lépésből áll, amelyek között szerepel a gyermekcélpont azonosítása, az érdeklődési kör, hobbik, sebezhetőségek feltérképezése, a fizikai megközelítés (sport, oktatás, online platformok), érzelmi és fizikai szükségletek kielégítése, gátlások csökkentése, és végül a kontroll megszerzése és fenntartása.¹¹ A grooming alapvetően az áldozatra gyakorolt hatást, az elkövetővel történő együttműködését magyarázza. Véleménye

Az ECPAT elnevezése 2017-ben módosult, a szervezet hivatalos dokumentumaiban már nem használja a „End Child Prostitution and Trafficking” teljes nevet, ugyanakkor az „ECPAT” mozaikszó továbbra is a hivatalos elnevezés maradt.

⁶ CSALÁR Dorina: A gyermekek online szexuális kizsákmányolása elleni fellépés lehetősége – egy internetes segélyszolgálat gyakorlata és tapasztalatai. *Családi Jog*, 2022/2, 15–21.

⁷ MEGGYESFALVI Boglárka: Kockázati tényezők a digitális térben. *Belügyi Szemle*, 2023/12, 2169. (doi: 10.38146/BSZ.2023.12.3)

⁸ BARACSI Katalin: A világháló veszélyei – internetbiztonság az Európai Unióban és Magyarországon. *Belügyi Szemle*, 2014/9, 66–67. (doi: 10.38146/bsz-ajia.2014.v62.i9.pp58-74)

⁹ MEZEI Kitti: Az online gyermekpornográfia és a büntetőjog. *Ügyészek Lapja*, 2021/4, 19–30.

¹⁰ Grooming (Jelenség, fogalom). <https://gyerekaneten.hu/szocikk/Grooming> (2025. 02. 10.).

¹¹ LANNING, Kenneth: The Evolution of Grooming: Concept and Term. *Journal of Interpersonal Violence*, 2018/1, 11–12. (doi: 10.1177/0886260517742046)

szerint a különböző kifejezések, definíciók hangsúlyozása kevésbé fontos, mint az áldozat és elkövető közötti kapcsolat természetének és fejlődésének a megértése.¹²

A digitális térben elkövetett grooming esetében az elkövetők gyakran álprofilokkal és más online technikákkal manipulálják áldozataikat, de fontos megjegyezni, hogy nem minden online grooming elkövető ad meg hamis információkat a saját koráról vagy szándékairól. Az online térben a „láthatatlanság” és az elrejtőzés lehetősége segíthet az elkövetőknek abban, hogy távolságot tartsanak saját cselekedeteiktől, tagadva azokat. A különböző online karakterek és avatárok használata szintén elősegíti a valóság és a fantázia elválasztását, amit a Proteusz-effektus is megerősít, eszerint az online viselkedés változhat az avatar külső megjelenésének függvényében.¹³ A grooming folyamatának két fő típusa különböztethető meg az elkövetőkre fókuszálva. A kapcsolat-vezérelt elkövetők, akik a személyes találkozás előkészítésére használják a groomingot, valamint a fantázia-vezérelt elkövetők, akik számára maga a grooming folyamat is kielégítő lehet.¹⁴

A grooming áldozatai gyakran kockázatvállaló magatartást mutatnak, és sok esetben a szülői felügyelet hiányossága is hozzájárul a sebezhetőségükhöz. Ezen kívül a gyermekek életkörülményei, társadalmi és gazdasági helyzete, illetve személyiségjegyeik szintén befolyásolhatják az áldozattá válást.¹⁵ A gyermekek mindennapi rutinját, tartózkodási helyét és tevékenységeit bemutató tartalmak, mint a „sharenting,” komoly veszélyeket rejthetnek,¹⁶ mivel ezek az információk segíthetik az elkövetőket abban, hogy közel férközzenek az áldozathoz.

A fentieket összegezve célszerűnek tartjuk egy minimumdefiníció megfogalmazását. Eszerint az online grooming gyermekeket érő kapcsolati kockázatok körébe sorolható olyan tudatos, célzatos magatartásforma, amely során egy felnőtt a digitális kommunikációs eszközök révén fokozatosan bizalmi kapcsolatot épít ki egy gyermekkel annak érdekében, hogy előkészítsen egy jogellenes cselekményt.

2. A grooming-jelenség megjelenése a tudományos kutatásokban

A grooming gyermekekkel kapcsolatos narratívájának történeti megközelítése szempontjából érdemes visszatekinteni az 1970-es évek Amerikájára. Lanning szerint abban az időben kezdett felismerhetővé válni a szakérők előtt is, hogy a gyermekek szexuális bántalmazása különböző módon jelenik meg idegen által vagy ismerős, ismerőssé vált elkövető által, esetleg családon belüli esetek kapcsán. Az ismeretlen elkövetők jellemzően fizikai erőszak vagy azzal való fenyegetés révén szereznek kontrollt áldozatuk felett, és ezen kényszerítő eszközök alkalmazása mellett követik el a szexuális bántalmazást. Bár előfordulhat, hogy ilyen elkövetők csábító viselkedést is tanúsítanak, Lanning szerint ez önmagában nem minősül groomingnak, mivel annak alkalmazása rendszerint rövid távú, nem pedig hosszabb manipulációs folyamat része. Emellett fontos megállapítás volt, hogy a családon belüli szexuális bántalmazások felismerése különösen nehéz, mivel az ott alkalmazott „grooming-jellegű” eszközök – például figyelem, szeretet, ajándékok vagy pénzügyi támogatás – természetes módon is jelen lehetnek a családtagok közötti kapcsolatokban, így azok kevésbé

¹² WOLBERT BURGESS, Ann – HARTMAN, Carol R.: On the Origin of Grooming. *Journal of Interpersonal Violence*, 2018/1, 18. (doi: 10.1177/088626051774204)

¹³ COLLINGS, Guy: A Review of Online Grooming: Characteristics and Concerns. *Aggression and Violent Behavior*, 2013/1, 66–67. (doi: 10.1016/j.avb.2012.09.003)

¹⁴ WHITTLE, Helen–HAMILTON-GIACHRITSIS, Catherine–BEECH, Anthony–COLLINGS, Guy: A Review of Young People’s Vulnerabilities to Online Grooming. *Aggression and Violent Behavior*, 2013/1, 63.

¹⁵ WHITTLE–HAMILTON-GIACHRITSIS–BEECH–COLLINGS: i. m., 135. (doi: 10.1016/j.avb.2012.11.008)

¹⁶ LENDVAI Gergely Ferenc: A sharenting fogalma, áttekintése és szabályozása nemzetközi kontextusban. *Iustum Aequum Salutare*, 2024/3, 140.

tűnnek fel gyanúra okot adó viselkedésként. Ezt követően egyre szélesebb körben váltak felismerhetővé az ismerős elkövetők által elkövetett szexuális kizsákmányolások is és 1977-ben, reagálva az esetek változatosságára, egy külön szervezet jött létre a Gyermek Szexuális Kizsákmányolását Vizsgáló Egység néven (Sexually Exploited Child Unit) a Los Angeles-i Rendőrségnél, ahol már kifejezetten az áldozatokat ismerő, hozzájuk közel férkőző elkövetők stratégiáit elemezték. Szintén dokumentált volt már ebben az időszakban is, hogy az elkövetők vonzódnak a gyermekekkel foglalkozó szervezetekhez, ifjúsági programokat szervező csoportokhoz, vagy foglalkozásuk, hivatásuk révén közelítik meg áldozataikat. Az 1970-es évek végén még a grooming kifejezést nem használták kifejezetten ezekre az elkövetői magatartásokra, de bizonyos gyermekekkel foglalkozó szervezetek magatartási kódexében előfordult arra vonatkozó felhívás, hogy a „vezetőknek ébernek kell lenniük az önkénteseik bizonyos viselkedésformáival szemben”.¹⁷

Az 1970-es évek vége és az 1980-as évek elejére a bűnüldöző szervek fokozatosan elkezdtek felismerni, hogy a gyermekek szexuális bántalmazása során egyre gyakrabban nem fizikai erőszakot, hanem manipulációs eszközöket alkalmaznak az elkövetők. Ennek leírására a szakirodalomban elterjedt a „csábítás” (*seduction*) fogalma. Az elkövetők gyakran a figyelem, szeretet, kedvesség, ajándékok, játékok, alkohol, drogok, pénz vagy egyéb kiváltságok kombinációjával próbálták megnyerni a gyermekek bizalmát. Lanning tanulmányában rámutatott arra, hogy ezek az erőszakmentes technikák jelentősen növelik az elkövető számára az áldozathoz való hosszú távú hozzáférés lehetőségét, miközben csökkentik a felfedezés kockázatát.¹⁸ A grooming során alkalmazott célzott, erőszakmentes stratégiák révén az áldozat számára idegenből fokozatosan ismerőssé válik az elkövető, ami megteremti a tartós hozzáférés és a rejtve maradás feltételeit.¹⁹

Egyes szerzők egyértelműen Kenneth Lanninghez kötik a grooming kifejezés első használatát,²⁰ Lanning azonban saját tanulmányában Jon Conte-ra hivatkozik, aki véleménye szerint először nevezte a folyamatot „groomingnak” egy Nicholas Groth által írt könyvre hivatkozva. Groth még nem használta a grooming kifejezést, csupán leírta a folyamatot, míg Conte 1979-ben már a következőket fogalmazta meg: „az elkövető egy ún. *grooming* folyamaton keresztül vonja be a gyermeket a szexuális bántalmazásba, amelyben kedvesség, figyelem, anyagi csábítás, különleges előjogok és kényszerítés kombinációját alkalmazzák.”²¹ Park Dietz kutatása szerint a grooming kifejezés – a gyermekekkel szembeni szexuális visszaélés kontextusában – nem volt ismert a szakirodalomban az 1850-es és 1980-as évek között. Dietz ugyanis nem talált olyan tudományos publikációt ebből az időszakból, amely a grooming szót a gyermekkel, a gyermek kizsákmányolásával összekapcsolta volna. A fogalom iránti tudományos érdeklődés növekedése ezt követően azonban egyértelműen kimutatható: míg az 1990-es években a vonatkozó publikációk száma 8 és 63 között mozgott, 2016-ra már 533 olyan tanulmány jelent meg, amelyben a grooming kifejezést használták.²²

Általánosan megállapítható tehát, hogy a grooming kifejezés fokozatos terminológiai fejlődésen ment keresztül, és mára széles körben elterjedt a rendészeti szervek, a segítő szakmák, valamint a média és a laikus közvélemény nyelvhasználatában is. A fogalom fokozatosan kiszorította a korábban gyakrabban használt csábítás terminust, és jelenleg is alkalmazott „főnévként, igeként, valamint melléknévként,” tükrözve a viselkedésminta

¹⁷ LANNING: i. m., 6–7.

¹⁸ LANNING: i. m., 8–9.

¹⁹ WILLIAMS, Andy: Child Sexual Victimization: Ethnographic Stories of Stranger and Acquaintance Grooming. *Journal of Sexual Aggression*, 2015/1, 28–42. (doi:10.1080/13552600.2014.948085)

²⁰ WOLBERT BURGESS–HARTMAN: i. m., 22.

²¹ LANNING: i. m., 9.

²² DIETZ, Park: Grooming and Seduction. *Journal of Interpersonal Violence*, 2018/1, 28–36. (doi:10.1177/0886260517742060)

összetett értelmezését.²³ Dietz kritikusan viszonyul a csábítás kifejezés használatához, mivel véleménye szerint annak jelentéstartalma homályos, így nem alkalmas a gyermekekkel szembeni szexuális visszaélések egyértelmű azonosítására. A kifejezés használata nemcsak pontatlansága miatt problematikus, hanem egyes szerzők által alkalmazott archaikus jelentéstartalma okán is. E jelentés szerint a gyermek válik a „csábítóvá”, ami alapvetően ellentmond a mai jogi és pszichológiai gondolkodásmódnak a gyermekekkel szembeni (szexuális) visszaélésekről. Dietz hangsúlyozza, hogy ez a megközelítés áldozathibáztató retorikát közvetít, amely nemcsak szakmailag elfogadhatatlan, de veszélyes is lehet az áldozatok társadalmi megítélésére és védelmére nézve.²⁴

Az 1990-es években az internet és a digitális tér megjelenésével, elterjedésével és hatásával a grooming fogalma is új értelmet és jelentéstartalmat kapott. Az internet megjelenésével ugyanis lehetővé vált, hogy az elkövetők a családi, munkahelyi vagy társas kapcsolataikon kívül, virtuális, privát tereket kialakítva is hozzáférhessenek áldozataikhoz, mindezt korlátlanul elérhető módon. Emellett a digitális tér struktúrája lehetővé teszi, hogy álcázott módon, a személyazonosság elrejtése mellett titokban tudjanak kapcsolatba lépni gyermekekkel, ami egy új szintre helyezte a gyermekek jogsértő célzatú megkönyékezését, manipulálását.²⁵ A képernyőn keresztüli kommunikációs formák – így a csevegőfelületek és a webkamerás videokapcsolatok – lehetővé teszik, hogy az elkövetők a gyermekeket valós időben szexuális cselekmények végrehajtására ösztönözzék vagy kényszerítsék, miközben az elkövetés helyszíne decentralizált, azonosíthatatlan és a technológiai eszközök által védett maradhat.²⁶

3. A grooming-jelenség szupranacionális szintű értelmezése

A nemzetközi jogban a gyermekek jogainak védelmét az ENSZ Gyermekjogi Egyezménye biztosítja, amelynek 19. és 34. cikke a tanulmányban érintett jelenséghez kapcsolódóan az erőszakkal és szexuális kizsákmányolással szembeni védelemhez való jogot rögzíti.²⁷ Ugyanakkor fontos leszögezni, hogy a gyermekjogok holisztikus megközelítéséből adódóan a grooming nem csupán ezen említett jogokat érinti.²⁸ Bár a grooming kifejezetten nem szerepel az egyezmény szövegében, a második fakultatív jegyzőkönyv preambuluma utal az internet és más fejlődő technológiák generálta kihívásokra a gyermekpornográfia vonatkozásában.²⁹ Az ENSZ Gyermekjogi Bizottság 13., 20. és 25. számú átfogó kommentárjai már nevesítik a groomingot, mint digitális környezetben megvalósuló veszélyforrást, kiemelve a gyermekek kiszolgáltatottságát és a megelőzés fontosságát. A 13. számú kommentár a gyermekek erőszakkal szembeni védelemhez való jogának értelmezésében segít az egyezményben részes államoknak. Kiterjeszti a digitális környezetre és IKT eszközök révén történő erőszakra is az értelmezést, ennek keretében jelenik meg a grooming, mint szexuális tevékenységre való felkészítés.³⁰ A 20. átfogó kommentár a fiatalok információhoz való jogát is érinti, és a digitális

²³ WOLBERT BURGESS–HARTMAN: i. m., 21.

²⁴ DIETZ: i. m., 32–33.

²⁵ WHITTLE–HAMILTON–GIACHRITSIS–BEECH–COLLINGS: i. m., 64.

²⁶ MEZEI: i. m., 19–30.; DORNFELD László–MEZEI Kitti: Az online gyermekpornográfia elleni küzdelem aktuális kérdései. *Infokommunikáció és jog*, 2017/1, 32–37.

²⁷ Convention on the Rights of the Child. Adopted and opened for signature, ratification and accession by General Assembly, resolution 44/25 of 20 November 1989; JOHNSON, Afroz Kaviani: Grooming and Child Sexual Abuse in Organizational Settings – an Expanded Role for International Human Rights Law. *Journal of Human Rights*, 2023/1, 1–19. (doi: doi.org/10.1093/jhuman/huad039)

²⁸ JOHNSON: i. m., 1–19.

²⁹ Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on the Sale of Children, Child Prostitution and Child Pornography. United Nations, Treaty Series, vol. 2171, 227.

³⁰ Committee on the Rights of the Child. General comment No. 13 (2011). The right of the child to freedom from all forms of violence. CRC/C/GC/13.

környezetben való szexuális kizsákmányolásra való előkészítést – groomingot – veszélyként azonosítja.³¹ Végül, a 25. számú átfogó kommentár a gyermekek jogainak digitális környezetben való érvényesülését vizsgálva a groomingot szűkített értelemben említi, hangsúlyozva a kiszolgáltatott és védtelen gyermekek különös védelmét.³²

A grooming jelensége elsősorban a digitális környezetben előforduló, gyermekeket érintő ártalmak kontextusában jelenik meg az univerzális és regionális szintű emberi jogi dokumentumokban. Az ENSZ különmegbízottja már 1998 óta foglalkozik a témával,³³ és 2005-ben a grooming büntetendővé nyilvánítását is javasolta.³⁴ A legújabb, 2024-es jelentés a szórakoztatóiparban dolgozó, ismert vagy kiszolgáltatott helyzetben lévő gyermekek kizsákmányolását tárgyalja.³⁵ A jelenség különösen érinti a szociálisan hátrányos helyzetű gyermekeket, akik fokozottan ki vannak téve a kizsákmányolás veszélyének.³⁶ A különmegbízott a COVID-19 világjárvány idején megnövekedett online kitettségre is felhívta a figyelmet, és hangsúlyozta a tudatosságnövelést mint prevenciós eszközt, különösen a serdülőkorú lányok körében.³⁷

Az emberi jogok regionális védelmi rendszerében az Európa Tanács 2018-as ajánlása a grooming jelenségét – *the solicitation of children for sexual purposes* – az ártalmas online viselkedésformák közé sorolja, és az államoknak tudatosságnövelő és edukációs kötelezettségeket ír elő a gyermekek, szülők, gondozók és pedagógusok számára.³⁸ A fogalom az ún. *solicitation* szinonimájaként jelenik meg, és központi helyet kap az Európa Tanács gyermekjogi stratégiájában is (2022–2027), amely a gyermekvédelmet az ENSZ Gyermekjogi Egyezménye, az Emberi Jogok Európai Egyezménye és az ENSZ fenntartható fejlődési célok keretében integráltan kezeli. A grooming különösen a gyermekek erőszakkal szembeni védelméhez való jogához kapcsolódóan jelenik meg, a tudatosságnövelés és a biztonságos technológiai hozzáférés területén.³⁹ A Lanzarote Egyezmény 23. cikke tartalmilag a groomingot – az egyezmény hivatalos angol változata szintén a *solicitation of children for sexual purposes* kifejezést használja – nevesíti, és kötelezi a részes államokat az online grooming kriminalizálására.⁴⁰

Az Európai Unió szintjén a gyermekek védelmével kapcsolatos szabályozás már korán foglalkozott a grooming jelenségével: a többéves közösségi programról szóló határozat a szexuális zaklatás előkészületeként hivatkozik rá, hangsúlyozva a szülők és gyermekek tájékoztatását célzó információs pontok szerepét.⁴¹ A gyermekek szexuális bántalmazása és kizsákmányolása elleni irányelv a *solicitation* fogalmát használja a szexuális szándékú

³¹ Committee on the Rights of the Child. General comment No. 20 (2016) on the Implementation of the Rights of the Child During Adolescence. CRC/C/GC/20.

³² Committee on the Rights of the Child. General comment No. 25 (2021) on children's rights in relation to the digital environment. CRC/C/GC/25.

³³ The role of the media and education in preventing and contributing to the commercial sexual exploitation of children. A/52/482.

³⁴ Child pornography on the Internet. E/CN.4/2005/78.

³⁵ Study on the sexual abuse and exploitation of children in the entertainment industry. Report of the Special Rapporteur on the sale, sexual exploitation and sexual abuse of children. A/HRC/55/55.

³⁶ The report of the Special Rapporteur on the sale and sexual exploitation of children, including child prostitution, child pornography and other child sexual abuse material. A/77/140.

³⁷ Information and Communication Technologies and the sale and sexual exploitation of children. A/HRC/28/56

³⁸ Guidelines to respect, protect and fulfil the rights of the child in the digital environment Recommendation CM/Rec(2018)7 of the Committee of Ministers, 18–19.

³⁹ Council of Europe Strategy for the Rights of the Child (2022-2027), 1–15., 27–31.

⁴⁰ MEZEI: i. m., 19–30.; Council of Europe Convention on the Protection of Children against Sexual Exploitation and Sexual Abuse. Council of Europe Treaty Series- No. 201.

⁴¹ Az Európai Parlament és a Tanács 1351/2008/EK Határozata (2008. december 16.) az Internetet és egyéb kommunikációs technológiákat használó gyermekek védelmére irányuló többéves közösségi program létrehozásáról. L 348/118.

kapcsolatfelvételre.⁴² Két jelenleg is folyamatban lévő jogalkotási eljárás⁴³ különösen kiemelt figyelmet szentel a grooming elleni védelemnek. A tervezett rendelet az online szexuális bántalmazás körébe vonná a gyermekcsábítást, kötelezve a szolgáltatókat az ilyen tartalmak automatikus szűrésére a személyközi hírközlésben.⁴⁴ Az irányelvjavaslat a groomingot (az angol szövegben szintén *solicitation*) a sextortion (szexuális zsarolás) kontextusában érinti.⁴⁵

Magyarország ratifikálta a korábban említett nemzetközi jogi egyezményeket, és az európai uniós minimumkövetelmények is jogalkotási kötelezettséget rónak az államra. A grooming kifejezés ugyanakkor a magyar jogszabályi környezetben nem jelenik meg általánosan használt fogalomként, egyedül egy kormányhatározat⁴⁶ illetve a Büntető Törvénykönyv indokolása említi, ahol köznyelvi megnevezésként utalnak rá.⁴⁷ A jelenség leggyakoribb magyar megfelelői az „online becserkészés,” „szexuális behálózás,” míg a Digitális Gyermekvédelmi Stratégia az „online pedofília” fogalmát használja a groominghoz hasonló magatartás leírására.⁴⁸

4. Tájékoztatás és a társadalmi prevenció gyakorlata

A digitális világ rohamos fejlődése mellett számos állam felismerte, hogy az online tér komoly veszélyeket rejt magában a fiatalok számára, így különböző programokat, kampányokat és stratégiákat dolgoztak ki annak érdekében, hogy megelőzzék a grooming jelenségét, valamint növeljék a gyermekek, szülők és pedagógusok tudatosságát. Különösen figyelemre méltó a 2020-ban készült *Csapda a neten* (V síti) című cseh dokumentumfilm, amely az internetes szexuális ragadozók tevékenységét mutatja be egy egyedülálló társadalmi kísérlet segítségével. A filmben három 18 év feletti, de gyermeki külsejű színésznő 12 éves lánynak adja ki magát különböző közösségimédia-platformokon. Egy berendezett gyerekszobából kommunikálnak a velük kapcsolatba lépő férfiakkal azzal a szabállyal, hogy nem kezdeményeznek beszélgetést vagy találkozót, nem flörtölnek, és minden esetben hangsúlyozzák, hogy 12 évesek. A férfiak közül sokan szexuális tartalmú képeket és üzeneteket küldenek, videóhívásokat kezdeményeznek vagy pornóvideókat osztanak meg a beszélgetések során. A filmben egy *sextortion* eset is dokumentálásra kerül: az elkövető az egyébként nem valódi intim felvétel nyilvánosságra hozatalával zsarolta a lányokat további anyagok megszerzése érdekében.⁴⁹ A kísérlet tíz napja alatt összesen 2458 grooming céljából indukált

⁴² Az Európai Parlament és a Tanács 2011/92/EU Irányelve (2011. december 13.) a gyermekek szexuális bántalmazása, szexuális kizsákmányolása és a gyermekpornográfia elleni küzdelemről, valamint a 2004/68/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról. L 335/1.

⁴³ GYURKÓ Szilvia: A gyerekekkel szembeni online szexuális visszaélések és a készülő új EU rendelet háttere. *Családi Jog*, 2023/3, 8–13.; PARTI Katalin–SZABÓ Judit: The Legal Challenges of Realistic and AI-Driven Child Sexual Abuse Material: Regulatory and Enforcement Perspectives in Europe. *Laws*, 2024/6. (doi: 10.3390/laws13060067)

⁴⁴ Javaslat az Európai Parlament és a Tanács Rendelete a gyermekek szexuális bántalmazásának megelőzésére és az ellene folytatott küzdelemre vonatkozó szabályok megállapításáról. COM(2022) 209 final 2022/0155(COD).

⁴⁵ Javaslat az Európai Parlament és a Tanács Irányelve a gyermekek szexuális bántalmazása, szexuális kizsákmányolása és a gyermekek szexuális bántalmazását ábrázoló anyagok elleni küzdelemről, valamint a 2004/68/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról. COM(2024) 60 final. 2024/0035(COD).

⁴⁶ 1838/2017. (XI. 9.) Korm. határozat a Nemzeti Bünmegelőzési Stratégiával összefüggésben egyes kormányhatározatok módosításáról, valamint a Nemzeti Bünmegelőzési Stratégia 2018-2019. évekre szóló intézkedési tervéről.

⁴⁷ 2012. évi C. törvény indokolása a Büntető Törvénykönyvről.

⁴⁸ 1488/2016. (IX. 2.) Korm. határozat a Gyermekek Számára Biztonságos Internetszolgáltatás megteremtéséről, a tudatos és értéktérítő internethasználatról és Magyarország Digitális Gyermekvédelmi Stratégiájáról.

⁴⁹ <https://vsitifilm.cz/about-the-film.html> (2025. 03. 13.).

megkeresést regisztráltak.⁵⁰ A film 2021-ben elnyerte a Cseh Oroszlán-díjat a legjobb dokumentumfilm kategóriában, és több mint 250.000 nézőjével minden idők legsikeresebb ilyen típusú cseh alkotása lett. A teljes film mellett készült egy 63 perces, 12 éven felülieknek szánt oktatási változat is, amelyet kifejezetten iskolai felhasználásra szántak. Magyarországon a 2021-es Budapesti Nemzetközi Dokumentumfilm Fesztiválon (BIDF) mutatták be, majd országos moziforgalmazásba is bekerült. A Yettel és a Digitális Gyermekvédelmi Stratégia támogatásával több száz iskola számára vált elérhetővé, elsősorban a Digitális Témahét keretében.⁵¹ A filmhez tanári és szülői segédanyag is készült, amelynek részeként szakértők beszélgetnek pedagógusokkal, gyermekvédelmi szakemberekkel és szülőkkel a vetítés után, segítve a téma mélyebb feldolgozását.⁵²

Magyarországon a grooming-jelenség visszaszorításához kapcsolódó stratégia-keret és a konkrét kampányok megvalósításában kulcsszerepe van az NMHH-nak, továbbá a grooming kockázatát érintően nem csupán állami, hanem civil szervezetek is végeznek társadalmi edukációs tevékenységet.⁵³ Az NMHH 2011 óta működteti internetes tájékoztató és segítségnyújtó szolgálatát, az Internet Hotline (IH) egységet, amely a biztonságos internethasználat elősegítésére összpontosít. Az IH jogállását az elektronikus hírközlésről szóló törvény határozza meg, feladatai közé tartozik a kiskorúak védelme, a társadalmi tájékozottság növelése, valamint az erőszakos és visszaélésre épülő internetes tartalom visszaszorítása. Az IH figyelemmel kíséri a kiskorúak biztonságát veszélyeztető jelenségeket, és tájékoztató tevékenységeket végez a gyermekvédelmi és bűnmegelőzési szervezetek bevonásával.⁵⁴

Az IH eljárása bejelentésalapú, magánszemélyek mellett a vele együttműködő külföldi társhotline-ok (INHOPE) az általuk működtetett rendszeren (ICCAM) keresztül is küldhetnek jelzést, ha gyermekek magyar érintettségű szexuális kizsákmányolását tapasztalják az online térben.⁵⁵ Az IH eljárása a nyolc bejelentési kategória függvényében változik, aminek három fő fázisa van. Az első lépés a kifogásolt tartalom jogsértő vagy kiskorúakra káros jellegének vizsgálata, a második lépés az intézkedés a bejelentés tartalma és a jogsértés súlyossága alapján, végül pedig a harmadik lépés a bejelentő részére szóló tájékoztatás, technikai tanácsadás (amennyiben a bejelentés nem névtelen). Fontos kiemelni, hogy az IH nem hatósági eljárást folytat le, és nem kötelezhet a tartalmak eltávolítására, csupán felhívja a figyelmet a jogsértésre. Az IH általános eljárási határideje is rövidebb – öt nap, gyermekpornográfia és közvádas bűncselekmény gyanúja esetén egy munkanap – mint az NMHH hatósági eljárási határideje, mely általában 60 nap.⁵⁶

Jelenleg a gyermekpornográfia, a gyermekekkel szembeni online szexuális bántalmazás kategóriájában fogadják a gyermekek online szexuális bántalmazásával, kizsákmányolásával összefüggésben felmerülő, az arról készült, azt ábrázoló tartalmakkal kapcsolatos bejelentéseket. Ebbe a kategóriába tartozik a gyermek online szexuális célú behálózása, tehát a grooming is. A grooming esetén, a korábban ismertetett definíciók alapján kijelenthető, hogy sok esetben az elkövető előkészítő behálózó magatartásának célja az áldozattól nem feltétlenül és kizárólag gyermekpornográf tartalom megszerzése, kicsalása, így véleményünk szerint egyéb bejelentési kategóriák esetén is megjelenhet a grooming, mint manipulációs technika a gyermekeket érintő jogsértéseknél. A releváns bejelentési kategóriák közé tarthat akár az adathalászat, de akár grooming technikával történhet az illegális pszichoaktív szerek

⁵⁰<https://www.euronews.com/2021/06/25/award-winning-czech-documentary-film-highlights-the-scale-of-online-grooming> (2025. 03. 13.).

⁵¹ <https://osztalyfonok.hu/7418/> (2025. 03. 13.).

⁵² <https://www.youtube.com/watch?v=I3EcI6VmVuc> (2025. 03. 13.).

⁵³ Hintalovon Gyermekjogi Alapítvány.

⁵⁴ Az elektronikus hírközlésről szóló 2003. évi C. törvény (Eht.) 149/B–D.

⁵⁵ A Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság kiadványa az Internet Hotline 2023. évi tevékenységéről, 8.

⁵⁶ BALLA Boróka–BARTÓK Zita–CSALÁR Dorina: A gyermekvédelem és a tartalomszabályozás új útjai az interneten. In *Medias Res*, 2023/1, 143–144. (doi: 10.59851/imr.12.1.8)

népszerűsítése, avagy fogyasztásukra vagy erőszakos illegális cselekményekre történő felhívás is. A szexuális célzatú online behálózással összefüggésében szintén fontos a *sextortion* jelensége is, aminek az eseteiben felmerülhet a zsarolás tényállása, valamint személyes adattal visszaélés, de kényszerítés – illetve kiskorú áldozat esetében a gyermekpornográfia bűncselekménye is. Az IH az ilyen eseteket az online zaklatás bejelentési kategóriák közé sorolja, a működésükről szóló tanulmányukban azonban kiemelik, hogy az online zaklatás elhelyezése a hatályos magyar jogrendszerben számos problémát vethet fel, mivel büntetőjogilag leggyakrabban a zaklatás tényállásával kapcsolják össze, ám ahogy a fentiek alapján is megállapítható, ez nem minden esetben felel meg a zaklatás törvényi tényállásának.⁵⁷

A bejelentések száma 2020 óta jelentősen megnövekedett, ami a digitális térben eltöltött idő növekedésére vezethető vissza. Az Europol és az IH tapasztalatai szerint a koronavírus-járvány idején a gyermekek online szexuális bántalmazásával kapcsolatos bejelentések száma drámaian megemelkedett. 2023-ban a gyermekpornográfia kategóriájában a bejelentések (n=2047) 42%-a online szexuális bántalmazással kapcsolatos volt.⁵⁸ A vizsgált bejelentések 17%-ánál, tehát a kategória minden 6. bejelentésénél feltételezhetően a felvételek grooming technikával kerültek az elkövetők birtokába.⁵⁹

A 2020-as Digital Parenting kutatás⁶⁰ szerint a 2017-es felméréshez képest a 11-16 éves gyermekek körében (n=2000) nőtt azok aránya, akikkel online próbálnak kapcsolatba lépni ismeretlenek.⁶¹ Minden tizedik gyerek jelöl vissza idegen személyt,⁶² és a gyermekek 28%-nál valamilyen kockázat is előfordult. A szülők több mint 20%-a nem aggódik, hogy gyermekük online kapcsolatba kerülhet idegenekkel vagy szexuális tartalmakat kaphat.⁶³ A kutatásban sor került különböző kockázati elemekről szóló szituatív kérdések idősoros összevetésére is, amelyben a grooming jelenségre vonatkozó kérdés is megtalálható. Itt releváns növekedést nem mutat az eredmény a két időállapotot tekintve, vélelmezhető, hogy akár a grooming fogalom ismeretlensége és a jelenséget övező magas látencia is okozhatta az alacsony arányt.⁶⁴

Az IH 2024-es kampánya „Merj segítséget kérni!” szlogen alatt a fiatalokat célozta meg, hogy bátorítsák őket a segítségkérésre online bántalmazás esetén. A kampány influencers együtműködésekkel is támogatta céljait. A kampányban a szülőket is megszólítva a cél az volt, hogy a gyermekekhez hasonlóan ők is merjenek segítséget kérni. Ennek részeként főleg különböző online platformokon próbálják elérni a szülőket, amit a sajtóban és a rádióban megjelenő cikkek, interjúk egészítenek ki a téma sokrétűbb és mélyebb feldolgozása érdekében.⁶⁵ A digitális tudatosság erősítése érdekében az NMHH az elmúlt évben egy külön podcast-évadot dedikált a gyermekek online biztonságának, amelyben igyekeztek gyakorlati tanácsokat és példákat is adni.⁶⁶ Megjegyzendő egyébként, hogy a köznevelési intézmények 2024. július elseje óta kötelesek biztosítani, hogy a gyermekek, tanulók és hozzátartozóik hozzáférhessenek az IH elérhetőségeihez.⁶⁷

Az IH tevékenysége mellett az Integrált Jogvédelmi Szolgálat (IJSZ) is szervez edukációs programokat, például iskolai plakátkampányt, amely a digitális jogok és biztonságos

⁵⁷ BALLA–BARTÓK–CSALÁR: i. m., 157–158.

⁵⁸ A Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság kiadványa az Internet Hotline 2023. évi tevékenységéről, 12.; BALLA–BARTÓK–CSALÁR: i. m., 163.

⁵⁹ A Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság kiadványa az Internet Hotline 2023. évi tevékenységéről, 26.

⁶⁰ NMHH – PSYHMA: Digital parenting kutatás 7-16 éves gyermekekkel és szüleikkel, 2021. https://nmhh.hu/cikk/224269/Digital_parenting_kutatas_716_eves_gyermekekkel_es_szuleikkel (2025. 03. 13.).

⁶¹ NMHH – PSYHMA: Digital parenting kutatás 7-16 éves gyermekekkel és szüleikkel, 2021, 134.

⁶² NMHH – PSYHMA: Digital parenting kutatás 7-16 éves gyermekekkel és szüleikkel, 2021, 68.

⁶³ NMHH – PSYHMA: Digital parenting kutatás 7-16 éves gyermekekkel és szüleikkel, 2021, 47.

⁶⁴ NMHH – PSYHMA: Digital parenting kutatás 7-16 éves gyermekekkel és szüleikkel, 2021, 112.

⁶⁵ https://nmhh.hu/cikk/249371/A_gyermekeket_is_megszolitotta_az_Internet_Hotline_oszi_kampanya (2025. 02. 22.)

⁶⁶ https://nmhh.hu/cikk/249622/Nehez_segitseget_kerni_ugy_hogy_tilosban_jartam (2025.05.19)

⁶⁷ A gyermekek védelme érdekében egyes törvények módosításáról szóló 2024. évi XXX. törvény.

internethasználat fontosságára hívja fel a figyelmet.⁶⁸ Az IH és az IJSZ egyaránt fontosnak tartja a szülők és a gyermekvédelmi szakemberek edukációját, mivel sokuknak nincs elegendő információja az online veszélyekről, például a groomingról és a kortárs online bántalmazásról.⁶⁹

A Nemzetközi Gyermekmentő Szolgálat üzemeltetésével és az Európai Bizottság társfinanszírozásával működő magyarországi Safer Internet Center ingyenes oktatásokat kínál szülőknek, pedagógusoknak és szociális szakembereknek a biztonságos internethasználatról.⁷⁰ A Biztonságosinternet.hu hotline szintén lehetőséget biztosít a káros tartalmak bejelentésére, és az ilyen eseteket az IH-hoz hasonlóan vizsgálják. 2023-ban 4419 bejelentés érkezett, amelyek közül 715 tartalmazott illegális tartalmat, többnyire gyermekek szexuális bántalmazását ábrázoló anyagokat.⁷¹ A Biztonságosinternet.hu oldalán található továbbá egy átfogó útmutató szülők és gondviselők számára „Ne hagyja, hogy a gyermekekkel szembeni szexuális visszaélést elkövetők betolakodjanak az otthonába” címmel. Az útmutató az IWF T.A.L.K. figyelemfelkeltő kampányban szereplő szülői és gondviselői útmutató adaptációja.⁷²

5. Szülői tudatosság a grooming jelenségével kapcsolatban – egy kérdőíves felmérés eredményei

Kutatásunk során a grooming jelenséggel kapcsolatos szülői ismereteket empirikusan, kérdőíves módszerrel mértük, a magyar társadalom 7–18 éves gyermeket nevelő tagjainak tájékozottságát és tudatosságát vizsgálva e tekintetben. Az online kérdőíves adatfelvétel és a mintavétel jellegének módszertani megközelítése összhangban áll azokkal a nemzetközi survey-alapú kutatásokkal, amelyek az online kockázatok és a szülői mediáció vizsgálatát hasonló adatgyűjtési keretekben végzik.⁷³ A kérdőíves kutatás 2025 februárja és áprilisa között online formában zajlott, közösségimédia-platformokon keresztül elért szülők bevonásával. A kitöltők földrajzi eloszlása egyenlőtlenül alakult, ami a területi elemzések módszertani korlátját jelenti. Az online elérhető kérdőívet 202 fő töltötte ki, a női kitöltők felülreprezentáltak voltak (92%), az iskolai végzettséget tekintve pedig többségben voltak a főiskolai vagy egyetemi diplomával rendelkezők.

1. ábra: A kitöltők legmagasabb iskolai végzettsége

⁶⁸ <https://www.ijsz.hu/menupontok-2-41.html>(2025.03.13)

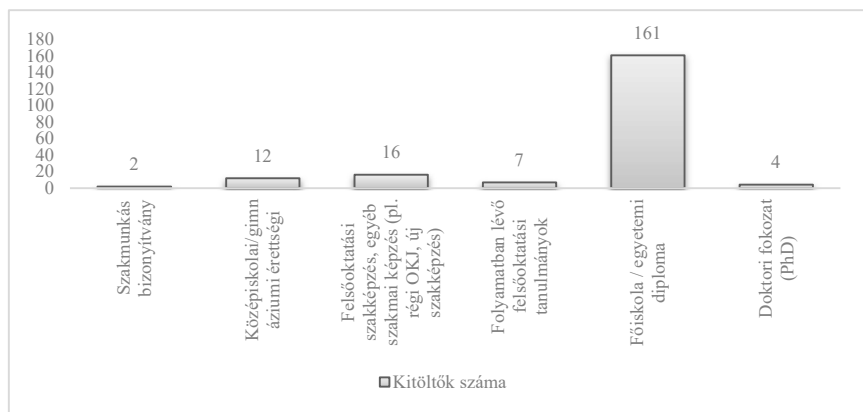
⁶⁹ https://nmhh.hu/cikk/248744/Merj_segitseget_kerni_Online_visszaelesek_elleni_kampany_a_gyermekek_vedelmeben (2025. 02. 22.) Integrált Jogvédelmi Szolgálat éves szakmai beszámoló 2024. <https://www.ijsz.hu/menupontok-2-59.html>

⁷⁰ <https://saferinternet.hu/oldalak/oktatas-megrendelese/safer-internet-oktatas-megrendelese> (2025. 05. 02.).

⁷¹ Biztonsagosinternet.hu hotline beszámoló 2023. A Nemzetközi Gyermekmentő Szolgálat Magyar Egyesület kiadványa a Biztonsagosinternet.hu hotline 2023. évi tevékenységéről.

⁷² Ne hagyja, hogy a gyermekekkel szembeni szexuális visszaélést elkövetők betolakodjanak az otthonába. Útmutató szülők és gondviselők számára. <https://www.biztonsagosinternet.hu/media/47/download?inline> (2025. 05. 02.).

⁷³ HELSPER, Ellen Johanna–VELTRI, Giuseppe Alessandro–LIVINGSTONE, Sonia: Parental Mediation of Children's Online Risks: The Role of Parental Risk Perception, Digital Skills and Risk Experiences. *New Media & Society*, 2025/11, 5986–6005. (doi: 10.1177/146144482412619459); EL-ASAM, Aiman–LANE, Rebecca–KATZ, Adrienne: Psychological Distress and Its Mediating Effect on Experiences of Online Risk: The Case for Vulnerable Young People. *Frontiers in Education*, 2022, 7:772051. (doi: 10.3389/feduc.2022.772051)

Forrás: szerzők kérdőíves kutatása

A válaszadók 43%-a jelezte, hogy hallott már a grooming jelenségről, és ismeri is a fogalmat. Az ismeretek életkori megoszlása alapján a 31–40 éves korcsoporton belül közel hasonló arányban találhatók azok, akik hallottak már a jelenségről, de nem tudják pontosan definiálni (31,4%), akik hallottak róla és meg is tudják határozni (37,8%), valamint azok, akik még egyáltalán nem találkoztak a fogalommal (29,7%). A 41–50 éves korosztály (az összes kitöltő 53,5%-a) esetében már nagyobb arányban voltak azok, akik nemcsak hallottak a groomingról, hanem ismerik is a fogalmat (45,4%), míg 35,2%-uk hallotta már, de nem tudja pontosan meghatározni, és 19,4%-uk még nem is találkozott vele. A grooming jelenség ismeretének régiós megoszlása alapján megfigyelhető, hogy a budapesti régióban és Nyugat-Dunántúlon a legmagasabb azok aránya, akik hallottak már a fogalomról, és ismerik is annak jelentését. Ezzel szemben a Dél-Alföldön és a Dél-Dunántúlon inkább az jellemző, hogy bár a kifejezéssel már találkoztak, nem tudják meghatározni azt. Észak-Magyarországon a válaszadók fele ismeri és érti a jelenséget, ugyanakkor 28,6%-uk még egyáltalán nem találkozott a kifejezéssel. Hasonló tendencia figyelhető meg Észak-Alföldön is, ahol 28,2% jelezte, hogy még nem hallott a groomingról. Településtípus szerinti bontásban vizsgálva megállapítható, hogy a fővárosi válaszadók körében volt a legmagasabb azok aránya, akik hallottak már a grooming jelenségről, és ismerik is annak jelentését (51,1%). A városok körében ez az arány csökken (44,4%, illetve 37,9%). A falvakban és községekben élők esetében már magasabb azok aránya (31,8%), akik még egyáltalán nem hallottak a grooming jelenségről, mint a többi településtípus esetében.

1. táblázat: A grooming fogalmának ismerete a kitöltők életkori megoszlása szerint

Életkor	Hallott róla, de nem tudja pontosan (%)	Hallott róla és ismeri (%)	Nem hallott róla (%)	Összes válaszadó (fő)
23-30	50 %	50 %	0 %	2
31-40	32,4 %	37,8 %	29,7 %	74
41-50	35,2 %	45,4 %	19,4 %	108
51-60	50 %	43,7 %	6,3 %	16
61+	0 %	50 %	50 %	2

Forrás: szerzők kérdőíves kutatása

Az eredmények alapján megfigyelhető, hogy azok a szülők, akik szerint gyermeküket már érte online grooming, nagyobb arányban ismerik a jelenséget (52,6%). Hasonlóan magas az ismeret szintje azok körében is, akik biztosak abban, hogy gyermekük nem vált ilyen cselekmény áldozatává (45,6%). Ezzel szemben azoknál, akik bizonytalanok a grooming előfordulását illetően, közel azonos arányban vannak azok a kitöltők, akik nem tudnák meghatározni a grooming jelentését, illetve akik még nem is találkoztak a fogalommal.

A 202 válaszadó szülő közül 19-en (9,4%) számoltak be arról, hogy a családban élő gyermekkel szemben valaki online grooming magatartást tanúsított. További 58 fő (28,7%) bizonytalan volt ilyen eset előfordulását illetően. Azok körében, akiknél már előfordult grooming jellegű közeledés, a legtöbben (73,7%) a Facebook/Messenger platformot jelölték meg a megkeresés helyszíneként. Ezt követte az Instagram (26,3%), majd a TikTok és a Snapchat (10,5–10,5%). Egy-egy esetben a Roblox játékplatform, a WattPad, illetve a PlayStation online játéktér is említésre került. Az esetek többségében (73,7%) a grooming tevékenység kevesebb mint egy héten belül megszakadt. Értelmezésünk szerint ez összefügg azzal, hogy a szülők többsége – a 19 esetből 11-ben – arról számolt be, hogy gyermekük azonnal, vagy viszonylag rövid időn belül jelezte a történeteket. Két-két esetben a szülők a gyermek viselkedésében figyeltek meg figyelmeztető jeleket, például hirtelen megnövekedett képernyőidőt, fokozott titkolózást, távolságtartást, illetve ingerlékenységet. Egy esetben a gyermeknél megmagyarázhatatlan eredetű tárgyak is megjelentek, ami szintén aggodalomra adott okot.

A grooming célját tekintve is megfigyelhető, hogy habár az általános grooming-fogalom a legtöbb esetben szexuális célzattal operál, a kitöltők több esetben más típusú célzatot is megjelöltek. A tipikusan intim képek megszerzése, a gyermek szexuális bántalmazását ábrázoló képekkel való visszaélés és szexuális célú találkozás (26,3%-26,3%) mellett a kitöltők 31,6 %-a jelezte, hogy pénz „kicsalása” is előfordult, illetve 52,6% válaszolta, hogy nem tudja pontosan megmondani a behálózás pontos célját. A 19 válaszadóból hárman pedig kifejezetten jelezték, hogy a grooming korai lezárása miatt nem derült ki a becserkésző pontos célja.

A különböző jogsegélyszolgálatok ismertségével kapcsolatban elmondható, hogy a válaszadók legnagyobb arányban a Kék Vonal Gyermekkrízis Alapítványt és az UNICEF online jogsegélyszolgálatát ismerik. Ezeket is jellemzően Budapesten ismerik többen (34,8%, 21,3%). A felsorolt jogsegélyszolgálatok közül az összes kitöltés tekintetében kevésbé ismert az Integrált Jogvédelmi Szolgálat (5%), a Fehér Gyűrű Egyesület (5,9%) és az Internet Hotline is csupán 10,9%-ban ismert a kitöltők számára. Kérdésként szerepelt a kérdőívben, hogy hallottak-e a válaszadók az Internet Hotline működéséről mint online jogsegélyszolgálatról, ahol az online behálózást is jelenteni lehet. Az összes kitöltő mindössze 15,3%-a ismeri a felületet, ez összesen 31 fő. Magyarországi régiós bontásban pedig leginkább Budapesten ismerik (22,6%), azt követően pedig Nyugat-Dunántúlon, illetve Pest régiójában. (19,4-19,4%) Viszonylag magas (23,8%) arányban jelezték a kitöltők, hogy nem ismerik egyik jogsegélyszolgálatot sem. A 23-30 éves korosztály főként a Kék Vonal Gyermekkrízis Alapítványt jelölte (40%), a 31-40 éves korosztályban szintén a Kék Vonal mellett (29,3%) magasabb arányban szerepelt az UNICEF jogsegélyszolgálat is (25,6%). Az életkor előrehaladtával mind az Internet Hotline, mind a Biztonságosinternet.hu ismertsége – arányát tekintve – folyamatosan nőtt.

2. táblázat: A különböző jogsegélyszolgálatok és segítővonalak ismerete életkor szerinti bontásban

	Biztonsagointernet.hu	Fehér Gyűrű Egyesület	Hinta-lovon Alapítvány	Integrált Jogvédelmi Szolgálat	Internet Hotline	Kék Vonal Gyermekkrízis Alapítvány	Nem ismerem egyiket sem.	UNICEF online jogsegély szolgálata	Áldozatsegítő Központ
23-30	0 %	0 %	20 %	0 %	0 %	40 %	0 %	20 %	20 %
31-40	4,5 %	2,3 %	0 %	2,3 %	3,8 %	29,3 %	15 %	25,6 %	17,3 %
41-50	6,5 %	3 %	0,4 %	3 %	6,1 %	30,4 %	10 %	22,6 %	17 %
51-60	13,8 %	3,4 %	0 %	0 %	6,9 %	31 %	13,8 %	10,3 %	20,7 %
61	16,7 %	16,7 %	0%	0 %	16,7 %	16,7 %	16,7 %	0 %	16,7 %

Forrás: szerzők kérdőíves kutatása

Több különböző forrásból történő szülői tájékozódást tekintve legtöbbször (41,6%) a közösségi média felületeken találtak információval vagy kampánnyal arról, hogy milyen segítséget kérhetnek, ha gyermekük online behálózás áldozatává válik. 35,1% jelölte az online vagy nyomtatott sajtót, és szintén magasabb arányban (26,2%) szerepeltek a rádióműsorok, podcast beszélgetések. A kitöltők mindösszesen 15,3%-a jelölte, hogy a gyermekük oktatási intézményében elhelyezett plakáton keresztül jutottak információhoz. Legkevesebben pedig influenzaszer kampányok (3,5%), utcai plakátok (6,4%), illetve a gyermekneten.hu (NMHH) oldal (4,5%) révén találtak információval.

A kitöltők 77,2%-a nem vett részt szülők számára tartott, digitális biztonságról szóló képzésen. Érdekes megjegyezni, hogy a válaszadó szülők 52%-a használ valamilyen felügyeleti eszközt vagy alkalmazást gyermekük online tevékenységének ellenőrzésére, míg 22,3%-a tervezi ilyen eszköz használatát a jövőben. Azok számára, akik szülői felügyeleti eszközt alkalmaznak vagy terveznek alkalmazni (n=150), a digitális biztonságról szóló korábbi képzéshez való kapcsolódás nem mutatott jelentős összefüggést, mindössze 46 válaszadó (22,8%) jelezte, hogy részt vett ilyen típusú képzésen. A válaszadók 68,8%-a már beszélt gyermekével arról, hogy mit tegyen, ha idegen próbál online kapcsolatba lépni vele, vagy mik a jelei az online behálózásnak, további 25,2% pedig tervez ilyen beszélgetést a jövőben. A kitöltő szülők 68,3%-a gondolta azt, hogy sajnos nem megfelelő életkorban kapnak tájékoztatást a gyermekek az online veszélyekről.

A kérdőívben különböző állításokat tettünk, amelyek alapján a kitöltő szülők hatfokozatú skálán értékelték, mennyire tartják jellemzőnek az adott állításokat (1 – Egyáltalán nem jellemző, 2 – Többnyire nem jellemző, 3 – Inkább nem jellemző, 4 – Inkább jellemző, 5 – Többnyire jellemző, 6 – Teljes mértékben jellemző). Az első állítás arra vonatkozott, hogy a szülők szerint megfelelő-e az iskolában a grooming jelenségre és más digitális veszélyekre vonatkozó edukáció és prevenció információ. A válaszadók többsége (64,9 %) úgy értékelte, hogy az iskolai információnyújtás, valamint az iskolai edukáció és prevenció nem megfelelő ezen a téren. Megjegyzendő, hogy a gyermekek digitális környezetben jelen levő kockázatokkal kapcsolatos ismereteit érintően az új Nemzeti Alaptanterv nagyobb teret szentel a digitális kompetenciáknak, a NAT-ot kiegészítő kerettantervek kapcsán a Digitális kultúra tantárgy kerettanterve a 3. évfolyamtól a 11. évfolyamig kíséri végig a diákokat.⁷⁴ A kitöltők csupán 6,4%-a tartja teljes mértékben megfelelőnek a nevelési és oktatási intézményekben a szülők részére biztosított edukációs és prevenció információnyújtást a grooming jelenségről és más

⁷⁴ 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról.

digitális veszélyekről, a kitöltők 74,8%-a szerint ellenben nem megfelelő a szülők részére nyújtott ezen támogatások szintje. Mindössze 8,4% értékelte teljes mértékben megfelelőnek a digitális biztonságról szóló, az online elérhető oktatási anyagokat és forrásokat. Az iskolai tájékoztatás megítélése megoszlott a válaszadók körében: 29,7%-uk inkább nem tartja az iskolát felelősnek a gyermekek online groomingról való tájékoztatásáért, 25,7% szerint inkább az iskola a felelős, míg 18,3% úgy véli, hogy ez többnyire nem tartozik az iskola feladatkörébe. A szülők közel fele (44,6%) úgy véli, hogy teljes mértékben a szülők felelőssége a gyermekek tájékoztatása az online groomingról. A social media platformokkal kapcsolatos vélemények is megoszlottak: 79,7% úgy gondolja, hogy a közösségi média platformok nem tesznek elegendő intézkedést az online grooming megelőzése érdekében.

A szülők 39,6%-a úgy érzi, hogy nem rendelkezik elegendő információval az online grooming jeleinek felismerésére, míg 60,4% véleménye az, hogy elegendő információval rendelkezik. A válaszadók több mint fele (57,4 %) úgy véli, hogy jellemzően elegendő információval rendelkezik ahhoz, hogy gyermekét felkészítse az online grooming veszélyeire. Ezzel szemben 7,4% úgy véli, hogy egyáltalán nem rendelkezik elegendő információval ehhez. A válaszadók 69,8%-a rendszeresen beszél gyermekével az online biztonságról és a grooming veszélyeiről. A szülők 78,2 %-a rendszeresen beszél gyermekével arról, hogy ne küldjön olyan képeket vagy információkat online senkinek, amelyek esetében nem örülne annak, ha más is látná azokat. A kitöltők 32,7%-a többnyire megbízhatónak tartja azokat a forrásokat, ahonnan jelenleg tájékozódik az online veszélyekről, míg 26,7% inkább megbízhatónak ítéli ezeket a forrásokat. Végül a válaszadók 60,4%-a válaszolta, hogy teljes mértékben jellemző rá, hogy rendszeresen beszélget gyermekével arról, hogy ha veszélyes helyzetbe kerül, mindenképpen jelezze neki, vagy egy olyan felnőttnek, akiben megbízik.

A kérdőív végén az opcionális szabadszavas válaszok szekcióban összesen 81 válasz érkezett, a kitöltők 40,1% érezte szükségét, hogy kifejtse véleményét a gyermekek online behálózással szembeni védelmével kapcsolatban. A válaszok elemzése alapján több javaslat is kiemelhető, amelyek az iskolai és szülői edukáció, valamint a digitális biztonság tudatosítása köré csoportosíthatók. A válaszadók többsége az iskolai oktatás és prevenciós programok jelentőségét emelte ki. Sokan interaktív, videós vagy szimulációs előadások szükségességét hangsúlyozták, valamint figyelemfelkeltő kampányokat javasoltak a digitális veszélyek tudatosítására. A szakértők, például a rendőrség, valamint civil szervezetek bevonása az iskolai oktatásba szintén gyakran felmerült. Ezen kívül a pedagógusképzés terén is szükségesnek tartották a digitális tudatosság és online biztonság hangsúlyozását. A válaszok között szerepelt, hogy a szexuális felvilágosítás részeként érdemes lenne a szakértői szervezeteket bevonni az iskolai programokba, mivel az egészséges intim kapcsolatok ismerete segíthet a gyermekeknek a digitális kapcsolatok határainak felismerésében. A javaslatok között szerepelt, hogy a gyermekek minél későbbi életkorban találkozzanak okos eszközökkel, és a 14 éves kor alatti közösségimédia-regisztrációt el kellene kerülni. Ezzel párhuzamosan fontosnak tartották, hogy a gyermekek kapjanak korai figyelemfelhívást és tudatosítást az online veszélyekkel kapcsolatban, még mielőtt önállóan elkezdhenék az internetet használni. A későbbi oktatásnak pedig korosztály-specifikusnak kellene lennie, lehetőség szerint kortárs influenszerek vagy youtuberek bevonásával, mivel az ő hatásuk jelentős lehet a fiatalok körében. A válaszadók között többen kiemelték a szülői edukáció fontosságát, mivel a szülők saját internethasználati tudatossága is gyakran hiányos. A bizalmi légkör kialakítása otthoni környezetben is gyakori javaslatként merült fel, hangsúlyozva a családon belüli bizalom és az őszinte kommunikáció jelentőségét. Egyes válaszadók a családon kívüli felnőttekkel való bizalom fontosságát is kiemelték. A szigorú szülői kontroll és a biztonsági szoftverek alkalmazása is szerepelt néhány válaszban, mint további lehetséges védelmi intézkedés. A válaszok között voltak olyan megjegyzések is, amelyek a családok, intézmények és szülői közösségek közötti eltérő nevelési különbségekre figyelmeztettek. A válaszadók szerint fontos lenne, hogy a gyermekek több

különböző forrásból (szülők, barátok szülei, intézmények) kapjanak tájékoztatást, és hogy a jelenség minél láthatóbbá váljon a social médiában és játékokban. Emellett az áldozathibáztatás elkerülését és a megszégyenítés elítélését is fontosnak tartották a kérdőívet kitöltők.

6. Záró gondolatok

Dietz álláspontjával egyetértve és arra tekintettel, hogy 1984 óta elterjedt és általános jelleggel használatos a szakirodalomban a grooming kifejezés, szükséges lenne pontosítani jelentését, hogy elkerüljük annak téves használatát.⁷⁵ Erre tekintettel javasolt az első fejezetben meghatározotthoz hasonló definíció megalkotása, rögzítése.

Jelen tanulmány a szülői tudatosságra összpontosított, ugyanakkor szükséges hangsúlyozni a jogalkalmazó szervek és személyek tudatosítását is. Egy brit esettanulmány kapcsán egy angol kutatócsoport és Áldozatsegítő Szolgálat egy 12 és egy 16 éves lánnyal készített félig strukturált interjút, akik online grooming áldozatai voltak. A gyermekek az interjúk során kiemelték, hogy a rendőrségi intézkedés nem mindig volt megfelelő és az egyik esetben volt, hogy olyan tanácsokat kapott az érintett lány, hogy „csak tiltsa le az elkövetőt.” Az érintettek beszámolóí alapján a kutatás kiemelte a jobb, interaktív és esettanulmányokon alapuló szimulatív iskolai edukáció, valamint a hatékonyabb, empatikusabb rendőrségi reakció szükségességét is.⁷⁶

Az Alapvető jogok biztosának álláspontja szerint nagy szükség van arra, hogy a fiatalok olyan oktatásban részesüljenek, amely alkalmassá teszi őket a média világában történő biztonságos eligazodásra,⁷⁷ továbbá ahogy a 2022-es jelentésben is szerepel, „a gyermekek jelenleg törvénytörően digitális, a gyermekek és a képviselőikben fellépő szülők jogvédelemhez való hozzásegítése kiemelt állami feladat.”⁷⁸ Nemcsak a gyermekek, de az érintett szülők, pedagógusok és iskolák sincsenek kellően tisztában a digitális környezettel kapcsolatos tényleges kockázatokkal, veszélyekkel, valamint azok kezelésének módjával, azaz az online térben a gyermekeket ért sérelem esetén eljárásra jogosult szervekkel.⁷⁹ Ezt a mi kérdőíves kutatásunk is megerősíti: a nem reprezentatív kutatás a prevencióval kapcsolatos szülői percepció szempontjából fontos információkkal szolgált. A grooming kapcsán – értelemszerűen több digitális környezetben megjelenő kockázat és ártalom vonatkozásában is – elérhető alternatív jogsegélyszolgáltatások ismertsége viszonylag alacsony szinten mozog. A kutatás eredményei ugyanakkor egyértelműen arra utalnak, hogy a szülők jelentős része saját felelősségének érzi a gyermeke tájékoztatását az online grooming veszélyeiről. Ez az arány mindenképpen biztató és előremutató jelzésként értelmezhető: azt mutatja, hogy a szülőknél jelen van a szándék a tudatosabb és körültekintőbb digitális nevelés iránt, és felismerik, hogy a megelőzés kulcsa a gyermekekkel folytatott nyílt és őszinte kommunikációban rejlik. Ez a

⁷⁵ DIETZ: i. m., 34.

⁷⁶ SMITH, Emily–SHORT, Emma–PINKY RAJPUT, Roshan Rai–WILSON, Amanda: It Is Not Your Fault, Tell Someone. Case Studies of Young Women’s Experiences of Online Grooming in England. *Journal of Victimology and Victim Justice*, 2023/1, 7.

⁷⁷ Az alapvető jogok biztosának jelentése az AJB-479/2016. számú ügyben.
https://www.ajbh.hu/documents/10180/2500969/Jelent%C3%A9s+a+m%C3%A9dia%C3%A9rt%C3%A9s-oktat%C3%A9s+helyzet%C3%A9r%C5%91+497_2016/41838d72-616e-45bf-8b51-e744c4fa1b59;version=1.0
 (2025. 05. 02.)

⁷⁸ Az alapvető jogok biztosának jelentése az AJB-686/2022. számú ügyben az online gyermekvédelem védelmi és jogorvoslati rendszerének működésével összefüggésben.

https://www.ajbh.hu/documents/10180/7255773/Jelent%C3%A9s+az+online+gyermekv%C3%A9delem+v%C3%A9delmi+%C3%A9s+jogorvoslati+rendszer%C3%A9r%C5%B1k%C3%B6rd%C3%A9s%C3%A9vel+%C3%B6sszef%C3%BCgg%C3%A9sben+686_2022.pdf/fc9ccd24-a7f9-d011-1bce-8b39c3349c46?version=1.0&t=1664885799185& (2025. 05. 02.)

⁷⁹ Az alapvető jogok biztosának jelentése az AJB-479/2016. számú ügyben.

szülői hozzáállás szilárd alapot jelenthet a jövőbeni prevenció és edukációs kampányok, szülői képzések, valamint digitális tudatosságot fejlesztő kezdeményezések számára.

POSTPRINT